

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	7Nc/37/2013
Identifikačné číslo spisu:	6109215814
Dátum vydania rozhodnutia:	03.07.2013
Meno a priezvisko:	JUDr. Ladislav Górász
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2013:6109215814.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcov 1/ JUDr. B., bývajúceho v K., 2/ JUDr. B., bývajúcej v K. 3/ JUDr. Y., bývajúceho v K., proti žalovanej Slovenskej republike - Ministerstvu spravodlivosti Slovenskej republiky, so sídlom v Bratislave, Župné námestie č. 13 a Krajskému súdu Banskej Bystrici, so sídlom v Banskej Bystrici, Skuteckého č. 7, v konaní o náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch, vedenej na Okresnom súde Banská Bystrica pod sp. zn. 14 C 138/2009 a na Krajskom súde v Banskej Bystrici pod sp. zn. 13 Co 2/2013, v konaní o vylúčení sudcov Krajského súdu v Banskej Bystrici z prejednávania a rozhodovania vecí, takto

rozhodol:

I. Sudcovia Krajského súdu v Banskej Bystrici JUDr. Milan Ďurica, PhD., Mgr. Jaroslav Gallo, JUDr. Mária Sninská, JUDr. Juraj Babjak, JUDr. Ľubomír Bušík, PhD. a JUDr. Jozef Mikuš sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania tejto veci (vec Okresného súdu Banská Bystrica sp. zn. 14 C 138/2009).

II. Sudkyňa Krajského súdu v Banskej Bystrici JUDr. Mária Trubanová, PhD., nie je vylúčená z prejednávania a rozhodovania tejto veci (vec Okresného súdu Banská Bystrica sp. zn. 14 C 138/2009).

Odôvodnenie

V zmysle § 15 ods. 1 O.s.p. podpredseda Krajského súdu v Banskej Bystrici 20. júna 2013 predložil Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky vec na rozhodnutie o (ne)vylúčení sudcov v prípade oznámení sudcov JUDr. Márie Trubanovej, PhD., JUDr. Márie Sninskej, JUDr. Juraja Babjaka, JUDr. Ľubomíra Bušíka, PhD. a JUDr. Jozefa Mikuša, u ktorých podľa jeho názoru nie je dôvod pochybovať o ich nezaujatosti v zmysle §14 ods. 1 O.s.p.; z rovnakého dôvodu predložil na rozhodnutie o (ne)vylúčení predsedu krajského súdu JUDr. Milana Ďuricu, PhD. a podpredsedu krajského súdu Mgr. Jaroslava Galla, pre ich pomer k žalovanému Krajskému súdu v Banskej Bystrici, ktorého sú zástupcami. Uviedol, že JUDr. Zita Nagypálová a JUDr. Ivica Hanusová sa necítia byť zaujaté a všetci ďalší sudcovia uvedení v Opatrení č. 55 predsedu krajského súdu k rozvrhu práce na rok 2013 boli z prejednávania a rozhodovania tejto veci vylúčení. Opatrenie č. 55 predsedu krajského súdu poukazuje na postup o určení senátu „ad hoc“ losovaním z predsedov senátu a sudcov, ktorí neboli vylúčení podľa čl. III. bodu 2.6.3. Rozvrhu práce Krajského súdu v Banskej Bystrici na rok 2013.

JUDr. Mária Trubánová, PhD. v oznámení (č.l. 186 a č.l. 221 spisu) uviedla, že žalobcovia sú jej kolegovia, iné ako štandardné kolegiálne vzťahy s nimi nemá, tieto neprekročili rámec neutrálneho profesionálneho vzťahu. Od 1. januára 2013 je riadiacou predsedníčkou senátu 12 Co, v ktorom členkou je aj manželka žalobcu 1/ JUDr. Renáta Deáková. Ako manželka sudcu špecializovaného trestného súdu JUDr. Trubana vo vzťahu k predmetu sporu môžu vzniknúť pochybnosti o jej nezaujatosti.

JUDr. Jozef Mikuš v oznámení (č.l. 191 a 221 spisu) uviedol, že JUDr. B. je jeho kolega a priateľ, s ktorým sa stretáva denne na pracovisku, majú spoločné športové aktivity, k veci nemá žiaden vzťah, cíti sa byť zaujatý. JUDr. J. a JUDr. K. sú len kolegovia.

JUDr. Juraj Babjak v oznámení (č.l. 192 a 221 spisu) uviedol, že vo veci sa cíti byť zaujatý pre kolegiálny a priateľský vzťah k žalobcom. S JUDr. J. sa pozná od roku 1982, kedy sa ako priatelia zúčastňovali rôznych súkromných akcií. JUDr. B. pozná od roku 2007, pracujú v spoločnom senáte, pomáhajú si, riešia súkromné záležitosti, stretávajú sa pri oslavách spoločných menín, narodenín. Vzťah k JUDr. K. nedosahuje úroveň predchádzajúcich vzťahov.

JUDr. Ľubomír Bušík v oznámení (č.l. 193 a 221 spisu) uviedol, že JUDr. B. je nielen jeho kolegom, ale aj osobným priateľom, ďalší žalobcovia sú jeho kolegovia a preto sa cíti byť zaujatý. S JUDr. V. je v blízkom priateľskom vzťahu, stretávajú sa i po pracovnej dobe. Aj s JUDr. J. sú v priateľskom vzťahu a ide o viac ako len o kolegiálny vzťah. K JUDr. K. má kolegiálny vzťah.

JUDr. Miriam Sninská v oznámení (č.l. 194, 216 a 221 spisu) uviedla, že žalobca je jej dlhoročný priateľ a preto sa cíti byť zaujatá. Ten istý postoj má aj voči žalovaným II. a III. (poznámka najvyššieho súdu - správne žalobcom II. a III.) nielen jej kolegom, ale aj osobným priateľom, ďalší žalobcovia sú jej kolegovia a preto sa cíti byť zaujatá. S JUDr. J. je v priateľskom vzťahu, opakovane sa spolu zúčastňovali mimopracovných aktivít, je mu naklonená. Mimopracovný priateľský vzťah sa vytvoril s JUDr. K., spolu navštevovali kozmetický salón. S JUDr. V. sa pozná od vysokoškolských čias, sú v kamarátskom (priateľskom) vzťahu.

Doc. JUDr. Milan Ďurica, PhD. v oznámení (č.l. 195 spisu) uvádza, že by mohli vzniknúť pochybnosti o jeho nezaujatosti z dôvodu výkonu funkcie predsedu krajského súdu, ktorý je žalovaný 2/ a preto sa cíti byť zaujatý.

Mgr. Jaroslav Gallo v oznámení (č.l. 188 spisu) uvádza, že vo veci sa cíti byť zaujatý. JUDr. V. pozná nielen ako kolegu, ale sú v priateľskom vzťahu, navštevujú sa. S JUDr. J. si tykajú a sú v priateľskom vzťahu. Objektívne by mohli vzniknúť pochybnosti o jeho nezaujatosti vo veci, pretože je podpredsedom krajského súdu a preto žiada o vylúčenie z prejednávania a rozhodovania veci.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd nadriadený Krajskému súdu v Bratislave (§ 16 ods. 1 O.s.p.) posudzoval opodstatnenosť námietky zaujatosti vznesenej žalovanou (§ 15a O.s.p.) z aspektu existencie dôvodov, pre ktoré je sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci.

Účelom § 14 ods. 1 O.s.p. je prispieť k nestrannému prejednávaniu veci, k nezaujatému prístupu súdu k účastníkom alebo k ich zástupcom a tiež predísť možnosti neobjektívneho rozhodovania. Z hľadiska uvedeného ustanovenia je právne významný vzťah sudcu, a to buď:

1. k veci (o vzťah tejto povahy ide napríklad vtedy, keď sudca je účastníkom alebo vedľajším účastníkom konania, keď má osobný záujem na určitom výsledku konania, ale tiež vtedy, keď sudca verejne - napríklad prostredníctvom médií alebo iným spôsobom vyjadril právny názor na vec, ktorý je objektívne spôsobilý ohroziť jeho nestrannosť),
2. k účastníkom konania [o takýto vzťah ide v prípade vzťahu sudcu charakteru rodičovského, manželského, súrodeneckého alebo iného blízkeho rodinného vzťahu alebo relevantného osobného vzťahu (tak pozitívneho alebo negatívneho)],
3. k zástupcom účastníkov konania (viď vyššie 2.).

Pri posudzovaní dôvodnosti námietky zaujatosti označených sudcov o skutočnostiach vylučujúcich sudcu z prejednávania a rozhodovania vecí vychádzal Najvyšší súd Slovenskej republiky zo zákonnej prezumpcie nestrannosti sudcov a z toho, že výnimky z tejto prezumpcie stanovuje iba zákon. Sudcovia sú totiž vo všeobecnosti vylúčení z prejednávania a rozhodovania vecí (len vtedy alebo až vtedy), ak so zreteľom na ich pomer k veci, k účastníkom alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosti o ich nezaujatosti (viď ustanovenie § 14 ods. 1 O.s.p.).

Integrálnou súčasťou práva na spravodlivý proces (čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd) je garancia toho, aby vo veci rozhodoval nezávislý a nestranný sudca. Ústavná úprava práva na spravodlivý proces (čl. 46 Ústavy Slovenskej republiky) zároveň na druhej strane zahŕňa aj právo na to, aby právna vec účastníka nebola odňatá zákonnému sudcovi, ktorý bol určený podľa zákonných pravidiel príslušnosti súdov (čl. 48 Ústavy Slovenskej republiky). V zásade teda platí, že v určitej právnej veci by mal rozhodovať nezávislý a nestranný sudca vecne a miestne príslušného súdu, určený rozvrhom práce príslušného súdu a tento tzv. zákonný sudca by sa už v ďalšom priebehu konania nemal meniť. Výnimku z ústavnej zásady nezmeniteľnosti zákonného sudcu predstavuje inštitút vylúčenia sudcu z rozhodovania, ktorý zákonom predpokladaným postupom a zo zákonom predpokladaných dôvodov pripúšťa, aby zákonný sudca bol vylúčený z ďalšieho rozhodovania. Zámer, ktorý tu umožňuje prelomiť ústavnú zásadu nezmeniteľnosti zákonného sudcu, spočíva v zmaření hroziaceho rizika, že by vo veci mohol rozhodovať zaujatý a nie nestranný sudca.

Nestrannosť sa definuje spravidla ako neprítomnosť predsudku (zaujatosti) a straníckosti (nadŕžania určitej procesnej strany). Obsahom práva na nestranný súd je, aby rozhodnutie v konkrétnej veci bolo výsledkom konania nestranného súdu. Súd musí každú vec prerokovať a rozhodnúť tak, aby voči účastníkom postupoval nezaujato a neutrálne, žiadnemu z nich nenadŕžal a objektívne posúdil všetky skutočnosti závažné pre rozhodnutia vo veci. Nestranný súd poskytuje všetkým účastníkom konania rovnaké príležitosti na uplatnenie všetkých práv, ktoré im zaručuje právny poriadok (II. ÚS 71/97). Sudcu možno vylúčiť z prejednávania a rozhodovania vecí buď na návrh účastníka súdneho konania (§ 15a O.s.p.), alebo na základe návrhu (oznámenia) samotného sudcu (§ 15 O.s.p.). Obsahom práva na prerokovanie vecí pred nestranným súdom nie je povinnosť súdu vyhovieť každému návrhu oprávnených osôb a vždy vylúčiť sudcu z ďalšieho prerokovávanía a rozhodovania vecí pre zaujatosť. Obsahom základného práva na prerokovanie vecí nestranným súdom je len povinnosť súdu prerokovať každý návrh oprávnenej osoby na vylúčenie sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodnutia vecí pre zaujatosť a rozhodnúť o ňom (I. ÚS 73/97, I. ÚS 27/98, II. ÚS 121/03).

Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) pri riešení otázky nestrannosti sudcu vychádza z toho, že okrem nezávislosti sudcu je potrebné brať zreteľ aj na ďalšie aspekty subjektívneho a objektívneho charakteru. Tieto aspekty nestrannosti rozlíšil aj pri svojom rozhodovaní (pozri napríklad Piersack proti Belgicku). Subjektívna stránka nestrannosti sudcu sa týka jeho osobných prejavov vo vzťahu ku konkrétnemu prípadu a k účastníkom konania, prípadne k ich zástupcom. Významné z tohto hľadiska je, čo si sudca myslel pro foro interno. Pri subjektívnej nestrannosti sa vychádza z prezumpcie nestrannosti, až kým nie je preukázaný opak. Na preukázanie nedostatku subjektívnej nestrannosti vyžaduje judikatúra ESLP dôkaz o skutočnej zaujatosti (pozri napríklad Hauschildt proti Dánsku). Rozhodujúce nie je však (subjektívne) stanovisko sudcu, ale existencia objektívnych skutočností, so zreteľom na ktoré môžu vzniknúť pochybnosti o nestrannosti sudcu. Objektívna nestrannosť sa neposudzuje podľa subjektívneho stanoviska sudcu, ale podľa objektívnych symptómov. Práve tu sa uplatňuje teória zdania nezaujatosti [porovnaj tézu, že spravodlivosť nielenže musí byť poskytovaná, ale musí sa tiež javiť, že je poskytovaná („Justice must not only be done, it must also be seen to be done“)]. Nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť (Delcourt proti Belgicku). Objektívny aspekt nestrannosti je založený na vonkajších inštitucionálnych, organizačných a procesných prejavoch sudcu a jeho vzťahu k prejednávanej veci a k účastníkom konania. Posúdenie nestrannosti sudcu nespočíva len v hodnotení subjektívneho pocitu sudcu, či sa cíti, resp. necíti byť zaujatý, ale aj v objektívnej úvahe, či možno usudzovať, že by sudca zaujatý mohol byť. Rozhodujúcim prvkom v otázke rozhodovania o zaujatosti, resp. nezaujatosti zákonného sudcu je to, či obava účastníka

konania je objektívne oprávnená. Treba rozhodnúť v každom jednotlivom prípade, či povaha a stupeň vzťahu sú také, že prezrádajú nedostatok nestrannosti súdu (Pullar proti Spojenému kráľovstvu), teda či je tu relevantná obava z nedostatku nezáujatosti. Relevantnou je len taká obava z nedostatku nestrannosti, ktorá sa zakladá na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach. Objektívnu nestrannosť nemožno chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť čo aj len tieň pochybnosti na nestrannosť sudcu, ho automaticky vylučuje ako sudcu nestranného.

Existencia oprávnených pochybností závisí vždy od posúdenia konkrétnych okolností prípadu a podľa objektívneho kritéria sa musí rozhodnúť, či (úplne odhládnuv od osobného správania sa sudcu) existujú preukázateľne skutočnosti, ktoré môžu spôsobiť vznik pochybností o nestrannosti sudcu (pozri tiež Fey proti Rakúsku). Pri rozhodovaní, či je daný oprávnený dôvod na obavu, že konkrétny sudca je nestranný, je stanovisko osoby oprávnenej namietat' zaujatosť dôležité, ale nie rozhodujúce; určujúce je to, či sa môže táto obava považovať objektívne za oprávnenú.

Z uvedenej judikatúry ESLP a Ústavného súdu Slovenskej republiky možno vyvodit', že subjektívne hľadisko sudcovskej nestrannosti sa musí podriaďovať prísnejšiemu kritériu objektívnej nestrannosti. Za objektívne však nemožno považovať to, ako sa nestrannosť sudcu len subjektívne niekomu javí, ale to, či reálne neexistujú okolnosti objektívnej povahy, ktoré by mohli viesť k legitímnym pochybnostiam o tom, že sudca určitým, nie nezaujatým vzťahom k veci disponuje. Aj pri zohľadnení teórie zdania môže byť sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci iba v prípade, keď je celkom zjavné, že jeho vzťah k veci, účastníkom alebo ich zástupcom dosahuje taký charakter a intenzitu, že aj napriek zákonom ustanovenej povinnosti nebude môcť rozhodovať „sine ira et studio“, teda nezávisle a nestranne.

Judikatura sa ustálila v názore, že skutočnosť, že sudca sa zo svojich subjektívnych hľadísk „cíti zaujatý“, nezakladá bez ďalšieho dôvod pre jeho vylúčenie z prejednávania a rozhodovania veci, ak povaha okolností, z ktorých vyvodzuje možnosť vzniku pochybností o svojej nezaujatosti, nemôže z objektívneho hľadiska viesť k legitímnym pochybnostiam o nestrannosti súdneho rozhodovania (Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 30. apríla 2009 sp. zn. 3 Nc 13/2009 prijaté občianskoprávnym kolégiom Najvyššieho súdu 28. mája 2009 na uverejnenie v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky).

Vo výrokovej časti tohto uznesenia (výrok I.) sú uvedení sudcovia Krajského súdu v Banskej Bystrici, ktorí sa vyjadrili tak, že majú k žalobcom (tiež sudcom Krajského súdu v Banskej Bystrici) bližší osobný - priateľský vzťah, majúci takú intenzitu, že presahuje rámec bežnej kolegiality a zasahuje aj do ich súkromného života - priateľské (kamarátske) stretnutia i mimo pracoviska, pri ktorých dospel Najvyšší súd Slovenskej republiky k záveru o existencii skutočnosti, ktorá je relevantná z hľadiska § 14 ods. 1 O.s.p., a ktorá ich vylučuje z prejednávania a rozhodovania v danej veci. Pre pomer k žalovanej účastníčke konania (štátu - Slovenskej republike) sú z prejednávania a rozhodovania vylúčení v tejto veci tiež predseda a podpredseda krajského súdu v dôsledku existencie riadiaceho (inštitucionalizovaného) vzťahu, pre ktorý môžu vznikať objektívne pochybnosti zakladajúce pochybnosti o ich nezaujatosti, pretože krajský súd podľa žaloby môže konať v mene štátu pred súdom (obdobne uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo 14. septembra 2011 sp.zn. 7 Nc 52/2011).

V prípade sudkyne Krajského súdu v Banskej Bystrici JUDr. Márie Trubanovej, ktorá vo svojich písomných oznámeniach konštatovala, že jej vzťah k žalobcom neprekročil rámec bežných kolegiálnych vzťahov a ďalej poznamenala, že by mohli vzniknúť pochybnosti o jej nezaujatosti vzhľadom na predmet sporu a skutočnosť, že jej manžel je sudcom špecializovaného trestného súdu, vzal Najvyšší súd Slovenskej republiky na zreteľ, že pokiaľ ide o profesionálne, resp. kolegiálne vzťahy sudcov (a to i na tom istom súde), ktoré neprekračujú tomu zodpovedajúce medze, objektívne nie je daný dôvod pre pochybnosti o nezaujatosti, lebo táto skutočnosť sama osebe ešte nesvedčí o existencii vzťahu relevantného z hľadiska § 14 O.s.p. Až v prípade, že by vzájomný vzťah prerástol cez rýdzo profesionálny rámec a nadobudol tak charakter bližšieho priateľského, či úzkeho súkromného vzťahu (zodpovedajúcej intenzity), mohlo by ísť o okolnosť vzbudzujúcu pochybnosti o nezaujatosti. Sudca je

pri výkone svojej funkcie nezávislý a zákony a iné všeobecne záväzné právne predpisy je povinný vykladať podľa svojho najlepšieho vedomia a svedomia v zmysle § 2 ods. 2 zák. č. 385/2000 Z.z. o sudcoch a prísediach v znení zmien a doplnkov. Obsah tohto práva a povinnosti je základným pilierom výkonu funkcie sudcu, keď výnimky môžu vyplývať len z naplnenia zákonných predpokladov, ktoré však neboli v prejednávanom prípade naplnené. Pokiaľ ide o objektívne aspekty nestrannosti, na ktoré poukázala sudkyňa (vzťah k predmetu konania a to, že jej manžel je sudca špecializovaného trestného súdu) je potrebné konštatovať, že len samotná obava (možná pochybnosť) z nestrannosti nestačí na založenie objektívnych pochybností o nedostatku nezaujatosti vzhľadom na právne (ústavné i zákonné) garancie nezávislosti sudcov a zákonné povinnosti sudcov konať vo veci bez predsudkov, nezávisle a nestranne. V tejto súvislosti je nutné zdôrazniť, že relevantnou je len taká obava z nedostatku nestrannosti, ktorá sa zakladá na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach. Objektívnu nestrannosť nemožno chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť čo aj len tieň pochybnosti na nestrannosť sudcu, ho automaticky vylučuje ako sudcu nestranného. Dôvodom k pochybnostiam o nezaujatosti sudkyne nemôžu byť také hypotetické úvahy, ktoré sa zakladajú na tom, že predmet konania (prípadne jeho určitý výsledok) sa môže vzdialeným a nepriamym spôsobom dotýkať rodinného príslušníka sudcu, alebo aj samotného sudcu. Napokon možno uviesť, že sama skutočnosť, že sudca v určitej občianskoprávnej veci dopadajúcej na jeho osobu a jeho osobné pomery uplatnil podaním žaloby na súde konkrétny nárok, nevylučuje bez ďalšieho z prejednávania a rozhodovania veci sudcu určeného rozvrhom práce súdu, ktorý sám (rovnako ako súkromná osoba) podal (alebo nepodal) obdobnú žalobu (Stanovisko občianskoprávneho kolégia Najvyššieho Súdu Slovenskej republiky zo 6. decembra 2010, Cpj 31/2010). Vychádzajúc z oboch uvedených hľadísk (objektívnej a subjektívnej stránky sudcovskej nezávislosti), Najvyšší súd Slovenskej republiky nezistil naplnenie predpokladov v zmysle § 14 ods. 1 O.s.p. zakladajúcich pochybnosti o nezaujatosti sudkyne JUDr. Márie Trubanovej, PhD. a preto o tejto rozhodol tak, ako je uvedené vo výroku II. tohto rozhodnutia.

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.